List 22. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 29. maja 1872.

Obseg: Dvanajst glavnih pravil umnega poljedelstva. (Konec.) — Našim planincem! — Iz občnega zbora družbe kmetijske. — Haardtove mlečne plehaste posode. — Gospodarske novice. — Postava o predrugačenji plače deželnih šolskih nadzornikov. — Postava o povračilu popotnine deželnih in okrajnih šolskih svetovalcev. — Nezmerna važnost hrvaških volitev za vso Avstrijo. — Ljudske šole po goratih krajih na Francoskem. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvarí.

Dvanajst glavnih pravil umnega poljedelstva.

Spisal Franjo Kuralt.

VII.

Vsak gospodar naj ima le toliko živine, kolikor je dobro hraniti more.

(Konec.)

Na taki način si more živinorejec preračunati, koliko živine bo mogel hraniti, da mu bo dobiček dala, ne pa zgube.

Če tudi si je živinorejec preračunal, koliko živine bode mogel s svojo klajo leto in dan rediti, vendar ne sme nikdar vse klaje v ta račun vzeti; pustí naj si je zmirom nekoliko za naprej. Noben gospodar ne vé, ali mu bodo prihodnje košnje in žetve tudi toliko živinske hrane dale, da bo mogel svojo živino tudi za naprej tako dobro rediti, da ne bo prisiljen drago kupovati klajo, ali pa zaradi pomanjkanja klaje živine iz hleva prodati.

Kakor je pa zadostna hrana za dobro izrejo živini potrebna, ravno tako neobhodno potrebna jej je tudi zdrava voda.

Koliko da vsaka živina vode na dan popije, odvisno je deloma od hrane, kakoršna se živini poklada, — od plemena in živinske starosti, od letnega časa, od vremena in od dela, za ktero se živina upotrebuje. Čem manj redilna in siroveja je hrana, tem več pijače zahteva živina.

Prešič potrebuje več pijače, kakor goveja živina, goveja zopet več kakor konj, in konj zopet več kakor ovca.

Srednjo primero jemaje računa se na en funt sená tri funte vode. Tako na priliko, potrebuje konj za 100 funtov žive teže tri funte in pol sená, 10 funtov in pol pa vode.

Mlada živina potrebuje bolj mrzlo vodo kakor stara, kteri topla voda bolj hasni.

Tudi pije živina tem več, čem topleje je vreme in veča vročina; mnoge bolezni, posebno bolezen vrance in njej enake, po kterih kri črna in gosta postane, se odvrnejo, če živina večkrat in hladne vode dobiva.

Ravno tako tudi molzne krave in take, ktere teleta dojijo, več potrebujejo vode, kakor pa druge.

Vroča živina se ne sme nikdar napajati.

Ako se živini friška klaja poklada, je boljše, da se popred napojí, kakor pa potlej. Tudi nečedna voda se ne sme živini dati, ker lahko zbolí.

Da se pa živina v redu hrani, potreba je za to ljudí, da jej strežejo. Jako je nespametno, ako si misli kdo s tem kaj prihraniti, da ima mnogo živine in malo ali celó samo enega hlapca ali eno deklo.

Ako se živina dobro ne snaži, lahko postane bolna in gospodar bo le malo pri njej priredil. Red in snaga sta glavne stvarí pri živinoreji. Žalibog, da mnogi naši gospodarji te potrebe ne razumejo.

Treba je toraj, da ima vsaka živina potrebno postrežbo. Računa se tedaj:

en hlapec za 2 konja, da jima streže in ž njima dela;

en hlapec za 20 žrebet,

en hlapec za 4 vole, ako samo pol dne delajo, ako pa delajo celi dan, streči mora en hlapec samo dvema voloma,

en hlapec za 15—20 krav, da jim streže in jih molze,

ena dekla za 15—20 krav, da jim streže in jih molze,

en hlapec za 25—30 krav, ktere se na pašo gonijo, kterih pa on ne molze,

en hlapec za 10—12 goved, ktera se pitajo,

en hlapec za 300—400 ovác,

ena dekla za 30—40 prešičev različne starosti.

Vedeti se pa mora pri tem, da hlapci in dekle, ki imajo s toliko živino opraviti, se ne smejo za druga opravila upotrebljati, nego samo pri svoji živini ostati, da jo morejo dobro hraniti in snažiti.

Tako, dragi gospodarji, Vam je dobiček od živine Vaše gotov.

Našim planincem!

Čujte, planinci! kako napreduje planinsko gospodarstvo na Tirolskem v Tanheimu.

Vsi posestniki ondotne planine so sklenili sledeče zboljšanje planine:

1. Napraviti se imajo hlevi za 100 krav.
2. Vrediti se ima gnojišče, da se ves gnoj skupaj spravi in potem porabi za gnojenje planine.
3. Dobre steze in pota se imajo napraviti.
4. Grmovje in plevelne rastline se imajo uničiti, z drvi za kurjavo se ima varčno gospodariti. Pepel se ima za gnojenje porabiti.
5. Na planini se ima napraviti več vodnjakov, da živina dobí dovolj vode.
6. Le toliko živine se ima na planino nagnati, kolikor je je v resnici mogoče dobro prerediti. Živina se ima zavarovati pri zavarovalnici.

8. Od čistega dohodka se imata vsako leto 2 odstotka porabiti za zboljševanje planine in dotičnega gospodarstva.

9. Izvedenemu planincu se izročí gospodarstvo planine; on pa je za vse odgovoren vsemu društvu.

To je lepo, to je napredek! Planinci posnemajte izvrsten izgled, tem bolj ker pomagala vam bo vlada z lepo denarno podporo. „Gosp. List“.

Iz občnega zbora družbe kmetijske

imamo poročilu v poslednjem listu dodati še to-le:

Na ogled postavljene (in deloma tudi skušane) so bile sledeče kmetijske mašine: mlativnica iz fabrike Lanz-ove v Manheimu, ki se z rokami goni, jako pohvaljena, cena jej je 122 gold., — mlativnica, tudi ročna, od Carow-a iz Prage, tudi pohvaljena, cena 120 gold., — slamoreznici dve, tudi od Lanz-a po 64 in 108 gold., — slamoreznica iz Vratislava in slamoreznica iz Londona, — dve koruzni lušivnici, koruzna sejavnica, — mlin za žito čistiti, — mašina za lan treti iz moravskega Schönberga, druga od mizarja Rotarja v Bohinji, prav praktična, ki veljá le 44 gld., — pumpa za gnojnico; — plugi (drevesa) skušani na njivi družbinega vrta, in dobro potrjeni so bili: Zugmajerjev, Burgov, ruhadlo, Eichmanov dvojni plug, amerikanski železni; razpostavljena je bila tudi sklenjena brana, — brabantska brana; — 2 pluga za korenine izruvati, — osipavnik, — ekstirpator s kolesoma; — mašinica, enaka naši domači slamoreznici, s ktero se za prešiče reže zelenjava (prav praktična mašinica). Razstavniki so bili večega dela mašin: družba kmetijska, gosp. Peter Kozler in pa gosp. P. Lasnik.

Gosp. France Golob iz Vrhnike je v razstavo poslal iz svoje fabrike 2 steklenici zarad prijetnega okusa posebno pohvaljenega vinskega in 2 steklenici medenega žganja, 3 steklenice brinjevca, 1 steklenico brinovčeve esencije in 1 steklenico slivovica. Vitez dr. Gutmannsthal je poslal 4, baron Rudolf Apfaltrern pa 2 steklenici dolenskega vina.

Haardtove mlečne plehaste posode.

Na Dunaji je fabrika, ki oskrbuje gospodarstva v gornji in doljni Avstriji z mlečnimi posodami, ki so iz poliranega Bessemerovega pleha narejene, skor za večnost, kakor se pravi. Adresa tej fabriki je „Haardt et Comp. Metallwaarenfabrik, Wien am Tabor 12.“ Dobivajo se tu lonci, latvice, flaške, sita, golide, hladilniki, na kratko rečeno, vse mlečne posode razne velikosti in cene, ki so naznanjene in v podobah narisane na listu, ki ga vsak gospodar zastonj dobí iz fabrike, ako se pismeno na-njo obrne pod gori navedeno adreso.

Ker dobre mlečne posode so velik dobiček mlekarstvu, zato priporočamo Haardtovo fabriko vsem, ki morebiti želijo si omisliti dobrih posod.

Gospodarske novice.

Svarilo.

* *Trtam škodljivi žužek* — „Phyloxera vastatrix“ — o kterem smo že lani v „Novicah“ govorili, se na Francoskem zeló razširja. Ta mrčes objeda trti korenine. Še se ni posrečilo francoski vladi, da bi bila našla pomoč, nograde rešiti te nadloge. Zato bilo bi nevarno, da bi si kak vinorejec trt naročal iz Francoskega, pa tudi iz Laškega ne, ker je težko razločiti, kaj pride iz Francoskega, kaj pa iz Laškega. Zato je Švajcarska vlada svojim vinorejcem prepovedala, da tudi iz Laškega ne smejo trt kupovati.

Dunajsko ministerstvo kmetijstva bode po dogovoru z ogerskim ob svojem času storilo, kar je potrebno, da se od Avstrije odvrne ta nadloga.

Štajarska kmetijska družba v Gradcu

je dobila od ministerstva za poljedelstvo za tekoče leto 21.000 gold. pripomoči, ki se ima tako-le razdeliti: za pospeševanje živinoreje 9800 gold., svinje- in ovčjereje 1500 gold., svilarstva 300 gold., sadjereje, vinarstva in vrtnarstva 3000 gold., za potujoče učitelje 1600 gold. Konjičanom za živinorejo še posebej 300 gold. Kar ostane, se ima porabiti v zboljševanje zemljišč. — Koliko dobimo od vsega tega za spodnje Štajarsko? — Uganjka. „Slov. Gosp.“

Šolske stvari.

Postava o predrugačenji plače deželnih šolskih nadzornikov.

Po tej postavi, ktera je potrjena po najvišem sklepu od 6. aprila t. m., in zadobí moč 1. julija t. l., se vsi deželni šolski nadzorniki razdelijo v 2 polovici; ena dobiva letno plačo z 2700 gold., druga z 2100 gold. Deželni šolski nadzorniki na Dunaji in Trstu dobivajo vrh plače še za stanovanje po 450 gold., vsi drugi po 300 gold. Stroški njihovega službenega potovanja se, kakor dozdaj, plačajo iz dotičnih pavšalov. — Vdove njihove dobivajo 500 gold. penzije.

Postava o povračilu popotnine deželnih in okrajnih šolskih svetovalcev.

Po najvišem sklepu od 19. aprila t. l. potrjena postava, ki zadobí veljavo 1. oktobra t. l., dobivajo deželni in okrajni šolski svetovalci, če so več kakor pol milje oddaljeni od uradnega mesta deželnega ali okrajnega svetstva, kedar potujejo v seje, iz državne blagajnice povračilo za stroške vožnje in živeža, ki ga po zaslišanji deželnega šolskega sveta odloči učni minister; vendar pototnina za 1 miljo ne sme več znašati kakor 1 gold., stroški živeža pa za vsacega pol dneva ne več kakor 1 gold. 50 kr. — Ta odločba pa ne veljá za okrajne šolske nadzornike in tiste ude, ki se pokličejo v seje pomnoženega šolskega sveta.

Politične stvari.

Nezmerna važnost hrvaških volitev za vso Avstrijo.

Volilni boj na Hrvaškem se je začel. Národna stranka je v prvi volitvi, ki je 23. dne t. m. bila v Karlovcu, sijajno zmagala. Včeraj in danes se izvršijo vse ostale volitve razen ene v Turopolji. Da sila težko pričakujejo vsi federalisti in resnični Avstrijani srečnega izida teh volitev, ni čuda, kajti srečni izid silnega volilnega boja je neizmerne važnosti ne samo za trojedno kraljevino, marveč za Avstrijo vso.

Kakor so Hrvati pod vodstvom neumrlega bana Jelačića leta 1848. Avstrijo rešili pogina, tako bode sedaj njihova zmaga v volitvah imela bistveni vpliv na rešenje velicega državopravnega vprašanja v Avstriji vsej.

Na Ogerskem gine gospodstvo Deakove stranke;

nove volitve ondi bodo ogerskemu zboru dale ves drug obraz. Če zmagajo narodnjaki na Hrvaškem in bode večina deželnega zbora hrvaškega narodna, onda stopijo hrvaški poslanci kot tehten faktor v ogerski državni zbor in že v delegaciji imajo med ogersko in avstrijsko delegacijo stališče tako, da zasuknejo vago na to ali uno stran.

Sedaj, ko je pri volitvah federalistična stranka na Českem padla in za ta čas Česka ne more biti dejansko branišče avtonomnih prizadev avstrijskim narodom, dana je ta naloga v roke Hrvatom.

Če hrvaška narodna stranka zmaga pri volitvah vkljub strašanski silovitosti magjaronski in če bode večina zbora hrvaškega národna, potem je zid prestreljen one trdnjave, v kteri zdaj nad vsemi drugimi narodi kraljuje gospodstvo madjarsko-nemško in odpre se potem tlačenim narodom zopet pot do ravnopravnosti vseh narodov, avtonomiji vseh dežel in skupnosti cele Avstrije, sedaj po Deak-Beustovem stroji razkosane na dva kampa in kampa tako nesrečna, da Cislajtanija mora še služabnica biti Translajtaniji.

Če pa národna stranka na Hrvaškem propade pri volitvah in zmaga madjarska, potem pa je centralistična — madjarsko-nemška — stranka si priborila novo veliko moč; ona si bode posebno navzgor vnovič utrdila svoje stališče.

Zato imajo volitve na Hrvaškem tako neizmerno važnost za vso Avstrijo — zato so očí vseh strank v Cis- in Translajtaniji obrnjene sedaj v trojedno kraljevino.

Na nezmerno radost vseh Slovencev nam dohajajo poročila, da — vkljub vsej silovitosti, ki jej menda na svetu še ni bilo para — zmaga národna stranka in da le na kakih 3–4 voliščih bode premagana. Celó vsak preprosti kmetič, kteremu poštenje še kaj veljá in mu je na spoštovanji svojih sosedov kaj ležeče, trdno hoče stati za narodnega kandidata.

S to zmago pa pri prečudni hrvaški volilni postavi še ni vse do dobrega gotovo. Zraven volilnih mož, ki imajo pravico voliti poslanca, je še druga velika truma tako imenovane „gospode“, to je, uradnikov, penzijonistov, dohtarjev, duhovnov, ki imajo zasebne glasove (virilne glasove). Če tedaj vlada vidi, da propade po glasovanji volilnih mož, napela bode vso moč, da iz imenovane velike „gosposke“ trume si prisili ali prislini ali pokupi vsaj mnogo glasov. Razen tega pa šteje deželni zbor hrvaški polovico izvoljenih poslancev, polovico pa tacih, ki sami po sebi imajo sedež in glas v zboru; med temi pa je le majhno število magnatov, ki niso odvisni od vlade.

Vse to kaže, kako težko je pri hrvaški volilni postavi narodni stranki zmaga gotova.

Zato Bog daj in sreča junaška, da zmagajo naši bratje na jugu!

Ozir po svetu.

Ljudske šole po goratih krajih na Francoskem.

Nemšk časnik „Allg. Familienzeitung“ je prinesel uni dan dve podobi, ki ste nas, kakor vsacega, kteremu je mar za ljudsko šolstvo, zeló zanimali. Ena teh slik nam kaže množico otrók, ki na gori, Jura imenovani, po snegu v šolo koračijo; vsak ima torbico opasano, v kteri ima bukve in kos kruha, pa še kakošno drugo jedílo za kosilo shranjeno, pod pazduho pa nese poleno za kurjavo šolske sobe, kajti učitelj nima s čem drugim kuriti kakor z drvi, ki mu jih otroci nanosijo, in zato mora vsak učenec in vsaka učenka pozimi poléno seboj prinesti. — Druga slika nam kaže šolsko sobo. Borna sobica je — šola, ob enem pa tudi stanovanje učiteljevo. Sred sobe je široka miza z bralno in pisno opravo, okoli nje sedijo otroci na klopi; eni sedijo na drugi klopi pri peči. Učitelj, nekako kislega obraza, stojí za njimi pri postelji svoji; na desni je ognjišče z železno cevjó pečí, kjer si jed kuha; v dveh kotih stojé polena pokonci, ktera učitelju donašajo otroci. Visoko na steni visí razpelo, nektere table za nauk, na eni tabli pa v francoskem jeziku (menda občinski) ukaz za leto 1872., v kterem se bere, da učitelj te šole (v Quoisrettu) dobiva na mesec 38 frankov plače.

V popisu tema slikama pridjanem beremo, da ta šola je na francoski strani gore Jura. Prebivalci na planinah te gore, ki se delí v švajcarsko in pa francosko stran, se živijo največ od živinoreje, mlekarstva in izdelovanja lesene (suhe) robe; na švajcarski strani pa so tudi jako marljivi obrtniki, posebno urarji. Po več vasí skupaj vzdržuje eno šolo. Ker so vasí po hribu zeló raztresene, imajo otroci večidel daleč v šolo, ktero obiskujejo samo po zimi. Hoja v šolo jim je zeló težavna po snegu in ledu in o hudem viharji. Zjutraj se podajo v šolo, kjer čez poldne ostanejo, in od kodar se na večer podajo sopet domú. Al ker so ti planinarji zeló radovedni in ukaželjni, zato tudi otročiči vkljub težavni poti veseli koračijo v šolo in iz šole nazaj.

Kakor pa se imajo otroci gredé v šolo boriti z mnozimi težavami, tako tudi učitelji njihovi. Podoba šolskega poslopja, ktero smo gori popisali, kaže, kako revno stanovanje ima učitelj, in kako slaba je vrh tega tudi plača njegova, namreč po 38 frankov na mesec dni. En frank po našem sedanjem denarji veljá 40 kr., tedaj dobiva učitelj na mesec 15 gold. 20 kr., za 12 mesecev ali celo leto 182 gold. 40 kr.

In to na Francoskem, to je, v oni državi, ktera se ponaša, da stojí na vrhuncu civilizacije! —

Mi nikakor nismo tega članka napisali iz omenjenega časnika zato, da bi s tem izgovarjali slabo plačo naših učiteljev; „Novice“ so že pred 20 leti in neprenehoma povdarjale potrebo, da se plača ljudskim učiteljem zboljša. Samo to smo hoteli s tem pokazati, da so tudi še druge dežele po svetu, kjer zdihujejo učitelji po boljši plači.

„Od tega, da to vemo, mi ne bomo siti“ — nas utegne marsikak učitelj zavrniti. Da je to res, temu tudi mi pritrdimo; — al „v nadlogah je tolažba, imeti španovijo“ — pravi latinski pregovor, — teh nadlog pa mora tudi kmalu konec biti, to bodi naj tolažba vsem.

Dopisi.

V Plešcih na Hrvaškem 21. maja. A. C. L. (*Madjaronsko početje o volitvah.*) Preljube „Novice“, čujte tudi od naše straní, kako razuzdano naši nasprotniki Madjaroni z nogami teptajo pravo mile naše domovine v izborih za deželni sabor, da bi zmaga njihova bila. Nevedoč več druzega načina, da bi nas v svoj siloviti rog ugnali, razdelili so naš kotar (okraj) v dva dela: polovica izbornikov (volilcev) našega okraja mora iti na izbor v Moravice, druga polovica pa v Delnice. Tukaj dadó vsakemu nič vrednemu uradniku glas ali pravico izbirati (voliti); izbornikom pa, ki plačujejo nad 50 for. davka, jemljejo glas. Izbor bode 29. dne t. m. Vlada je dala nalog, da mora vsaka občina od 27. do 29. dne t. m. novega obč. sudca izbrati, in ti novi sudci bodo šli v izbor. Lahko si mislite, dragi čitatelji, kako krivično je to! Ko bodo naši današnji sudci k izboru došli, jim bodo Madjaroni rekli: Vi nimate prava izbi-

rati, ker uni le so sudci, koje ste domá izbrali in domá pustili; tedaj Vi niste sudci in tudi nimate pravice tukaj izbirati! — Na ovi način izberemo sudca le za dva dni, tedaj ta dva dní nimajo stari sudci več te častí!

Iz Gorice 22. maja. — Zadnje dni t. m. bodo pri nas dopolnitne volitve za mestno starešinstvo. Agitacija je že zdaj vroča. Po tem, ko je že nekaj let sem skrajna stranka gospodarila, združili so se letos vsi drugi elementi našega prebivalstva zoper njo — ki jo zdaj „Isonzo"-vo imenujejo — in hočejo izpodriniti njene privržence. Najbolj so si prizadevali „Isonzo"-vci, da bi spravili v mestni zbor glasovitega Favetti-a, a naleteli so na take težave, da so njegovo kandidaturo sami popustili. Skrajna stranka, ktera pa zdaj tudi trdi, da saj je vladi prijazna, imenuje sebi nasprotno stranko vladno, klerikalno (prav za prav jezuitovsko) in Pajer-jevo, kakor se jej zdi, da je to ali uno imé hujše strašilo.

Iz Gorice 21. maja. —p— Vso prvo polovico t. m. so bile tukaj preskušnje za dosego učiteljske sposobnosti. Prestalo je preskušnjo 21 moških in 4 ženske; dva kandidata sta odstopila med ustnim izpraševanjem. Izprašanci in izprašanke so vsi potrjeni razen enega. Izmed ženskih so dobile 3 številko 2, ena štev. 3; izmed moških pa štev. 1 eden kandidat, štev. 2 pet kand., štev. 3 štirnajst, štev. 4 (nesposoben) eden. Slovencev je bilo moških 14, ostali pa Lahi; ženske vse Lahinje. Razen nekterih v Istri služečih naših rojakov bili so tudi še 4 drugi tujci pri preskušnji; med temi eden iz Reke in en duhovnik iz Lošinja. Gledé na to, da je ministerstvo dôbo polajšane preskušnje še na celo prihodnje leto raztegnilo, umaknilo se je nekoliko prosilcev in 2 prosilki še pred pismenim izskuševanjem. Dveh moških prošnjo je komisija zavrnila, ker — v Trstu padši — nista imela pravice priti k izpitu v Gorico. — O tej priliki se ne morem ogniti vprašanja: Od kod bomo dobivali Slovenci na Goriškem učiteljic? Do sedaj se nimajo naša dekleta kje pripravljati za izobraževališče — ker nimamo nikjer več-razredne (više) dekliške šole — izobraževališče pri čč. gg. Uršulinaricah pa je italijansko.

Iz Brkinskih hribov na Isterskem 23. maja. — Veliko zanimivega donašate mile „Novice" iz mnozih krajev slovenskih pokrajin med široki svet, tudi nam v tužno Istro. Zatoraj težko pričakujemo Vašega lista o petkih slednjega tedna. Potožujemo si drug drugemu svoje srčne rane, po lahonih in nemškutarjih nam prizadevane, spominjaje se pregovora, da velika žalost postane manjša, ako žalujejo mnogi skupaj. Dovolite tudi nam nektere rečí omeniti iz naših krajev.

Kakor navadno vsa leta, bojimo se tudi letos silne suše, kajti trava in sadež jela sta že veneti in sušiti se. Sadunosna drevesa cvetela so obilo ter obetala bogate pridelke. Ako pa suša dalj časa traja, vničen bo ves zarod. Gozdi hirajo leto za letom pod mahljejem silne sekire. Polni vozovi faš (butarc) in ožganca (oglja) nahaja se vsaki hip po cesti v Trst. Resnega premisleka vredno je, kaj utegne biti čez 10 let v teh krajih. Drv za kurjavo že zdaj za denar dobiti ni lahko. S pogozdovanjem Krasa pa smo tam, kjer smo bili pred 10 leti. Vlada je resnično v več krajih vmestila gozdarje in čuvaje; al ker ljudstvo ne spozná dobrega namena, silijo ga z žandarji drevesca saditi. Zastonj pa bo ves trud, ako hudobneži ponoči populijo vse, kar se je čez dan vsadilo. — Tudi nevednost se očitno oglaša; otroci ne dohajajo redno v šolo; stareji pa tudi ne beró nikakoršnega časopisa. Žalibog! da po tem takem je res gola resnica, da Brkini so za druzimi Slovenci zaostali za celih 60 let, ne le v narodni zavesti, temuč tudi v kmetijstvu in obrtnijstvu. Domačih slovenskih časopisov, ki so, in to posebno naše ljubljene „Novice" kmetom in učenjakom tako potrebni, kot ribi voda, razun duhovnikov, učiteljev in nekterih kupcev ne bere nihče.

Res, da je siromaštvo veliko, pa veča še je nemarnost, kajti otrok je mnogo mnogo raztrganih, umazanih, pa tudi garjevih in ušivih. Slišal pa sem vendar še ljudí pritoževati se, da učitelj umazance pošilja iz šole umivat se. Saj vendar take suše le še ni bilo, da bi kedaj vode za umivanje primanjkovalo! V zimskih časih mora šola za več dni zarad silne burje v tem kraji prenehati. O poletnem času pa gredó otroci po pašnikih za govedi. Dunajskim gospodom bilo je gotovo neznano šolstvo v Istri, kedar so kovali nove šolske postave. Mnogo krajev je, kjer so šolo poprej duhovniki oskrbovali, — zdaj pa brez šole taki kraji biti morajo, ker ni mogoče učitelja vzdržavati. Še manj znane pa so bile razmere naših šol v Istri, deželnim zbornikom, kedar so sklepali postavo, da predsednik krajnega šolskega sveta ima biti srenjski župan. Pač čudno je, kedar župan stopi v šolo, pa pisati in še celó brati ne zna; vendar pa beseduje in določuje o znanstvu, o uku in o napredku šolarjev in učitelja! Taki vsemogočni nevednež se ve da ne razumeva, da ni zadosti, ako je ta ali uni fant v šolo vpisan; marveč, kako da je v šolo dohajal, redno ali neredno? ali je bil učitelj redno plačan, da je potem vestno in veselo svojo dolžnost opravljal? In nekteri taki župani, kot predsedniki krajnega šolskega sveta, čeravno nevedni, ker še brati in pisati ne umejo, obnašajo se s svojimi pisači proti učitelju tako, kakor turški paša do svojih sužnjev. — Nek učitelj v tukajšnji bližnji okolici, poleg reško-tržaške ceste, stopil je leta 18.. v dosluženi pokoj. Aj, to bo pravo! kajti zdaj ne bo nadlegoval „g. purgermoištra" in „g. sekrétarja", češ, da v pokoji ne bo ne pil ne jedel, ne govoril in tudi ne pisal; nego mutast in prošinj pisati pozabil. Letna penzija mu je na papirji 180 gold. v mesečnih obrokih iz srenjske blagajnice. Ta revež je že 70 let star, reven in zeló navdušljiv; vsako zimo preleží v postelji bolan, mrzel in lačen; ker ne dobiva plače, ne more si omisliti ne obleke, ne odeje, ne drv in nobene postrežbe. Zaostalega dohodka ima več ko 300 gold. Lakote bo moral umreti. Na kredo se mu ne dá; bojé se: ako umré, utegne smrt ves dolg poplačati. — Namesto njega je došel ravno tisto leto drugi za pomočnika iz Kranjskega. Obljubilo se mu je letnega dohodka 201 gold. 22 kr.; celó v nekem slovenskem časopisu bila je razpisana taista služba. Ta revež je mlad, mlad človek pa rad jé. Mora pa silno stradati, kar se iz tega lahko razvidi, da od leta 1871. je od 201 gold. 22 kr. še 96 gold. zaostanka; od leta 1872. pa je celih 4 gold. 20 kr. prejel! Od Kajfeža do Herodeža pošiljal je svoje 12kratne prošnje, naj se mu pomaga, naj se mu zaostali dolg od 96 gold. iztirja; al hudo se je zameril; župan mu je očital, da je „grób", siten in nepotrpežljiv. Lepo gosp. župan! Hujše kot to pa je še to, da deželni šolski svèt v Poreču še za leto 1871. iz normalnega šolskega zaklada letnih 50 gold., koji so „fasionirani", do danes ni privolil in odkazal! Ali ni to v nebo vpijoča nemarnost! — Premisli zdaj, dragi bralec, stan učiteljev v Istri! Kako mora učitelje to boleti, ako jim celó deželni šolski svèt ne pomaga? — Bo li mar lačen in pretrgan vestno in marljivo učil! Se mu li more poljubiti samega sebe izobraževati? Kje naj novcev išče, da si omisli potrebnih muzikalij? — Si bo li s 4 gold. in 20 kr. mogel kupiti opanke in „brgeše", kakoršne v tem kraji nosijo ljudje? — Slava deželnemu šolskemu svetstvu v Ljubljani, ki prav po očetovsko dela in kar le more za učitelje na Kranjskem

skrbí! Dovolilo se jim je že marsikaj iz normalnega šolskega zaklada že za letošnje leto, naši „otaci“ v Poreču pa še na leto 1871. niso mislili! Drugi pot še kaj več, ako se omenjenima učiteljema ne bo boljše godilo!

Iz Metlike. (*Izlet v Ivanetičevo lozo*), ki ga je na binkoštni pondeljek naša čitalnica napravila, bil je tako lep, da ga deležniki prehvaliti ne morejo. Prijetna lozica je kaj pripravna za poletno veselje. Hvala Ivanetiču gorenjemu in dolenjemu, ki sta nam jo bila za ta dan prepustila. Program, za spomladno radovanje sestavljen, dosegel je popolnoma svoj namen. Od deklamacij je bila ena lepša od druge, vse pa po volji poslušalcev. Igra „Zakonske nadloge“ izvrstno igrana — gospodičini Zoretičevi in Colnarjevi moram še enkrat zaploskati — naredila je splošno veselje, ki se je s petjem, godbo, z dobrim starim dolencem in urnim plesom še le prav razgrelo; med tem pa so možnarji pokali in sosedom Hrvatom naše goreče želje za njihovo srečno volitveno zmago odnašali. Živela narodna zloga! — Binkoštni pondeljek ostane nam, draga čitalnica, v lepem spominu, hvala ti za-nj.

Od Kolpe 22. maja. (*Priprave za kočevsko gimnazijo in še kaj druzega.*) Ne prihajam sicer čestokrat v Kočevje, to Meko nemškega liberalizma, ker ob bregovih smrdljive rinže, koder se „Wacht am Rhein“ prepeva, za slovenska pljuča nezdravi zrak veje; al ker imam ondi dobre prijatelje in ker dam sèm ter tjè kaj skupiti, izvem marsiktero novico, v črno temó zavito še tistim, ki se včasih na kurulski stol vsedejo. Omenivši rinžo, bodi naj ti znano, potrpežljivi bralec! da je to okoli mesta stoječa mlaka, v kteri Kočevci konje, praseta in druge omazane rečí kopljejo in perejo; gospé in pa druge kulinarske umetnice — „de gustibus non est disputandum“ — narejajo pa iz nje tako zvano govejo juho. Ker je vže rinža iz navedenih vzrokov mastna, imajo kočevski mesarji nálog, le bolj mršavo živino klati. Prav poseben prijatelj nisem bil nikdar vodi — bojim se mrzlice — zato me tudi ni zanimivala pritožba s pivom si žejo hladečih mestjanov, da v vsem mestu sta samo dva vodnjaka, a še tista pod ključavnico, da pitno vodo (kar pa nisem mogel verjeti) znana bogatina revežem prav kakor za časov proroka Jeremija za denar prodajata, kedar o sušnem letu vode manjka. Pa kaj meni in tebi, dragi bralec! do tega, ali Kočevec pije vino ali vodó, grlo za „katzenmuzike“ se mu ne pokvari niti z vinom niti z vodó. — Bolj ko te vodne in vodene zadeve zanimivalo bo bralca „Novic“ slišati o zmagi kočevskega mesta na polji učenosti, kakor mi je pravil trdodebeli trebušček nekega krčmarja, ki ima veliko zalogo svoje modrosti v trebuhu. Dovoljena je namreč, kakor veš, v Kočevji gimnazija. To pa praktičnim Kočevarjem ni bilo po volji, kajti hoteli so imeti realno gimnazijo, češ, kaj nese znati samo nekoliko latinski in grški — in zarad tega jim je bolj všeč bil „Brenceljnov“ učni program, kteri bi ga bil kmalu v nevarnost pripravil, da bi bil dobil diplomo častnega kočevskega purgarstva. Tedaj na noge — so si mislili: navadna gimnazija mora se v realno spremeniti. Pa kako? Mudra glava nadje mudri savjet! Oče župan, večni kandidat za deželni zbor, in pa v šolskih rečéh zeló izurjeni, preučeni gospod okrajni glavar Gustel Fladung jo uganeta. Najameta namreč — ne mislite, dragi bralci, da vam kaj izmišljenega pripovedujem, vse je gola resnica, čeravno precej humoristična — s plehom pokrite svisli, kamor se je dozdaj spravljalo senó in druga krma za konje, vole in krave — tukaj naj se polagajo — ne! predlagajo — učencem predmeti — v tako realni kraj nad hlevom in vinskim kletom spravljena gimnazija mora biti izvrstno realna! — Cicero je neki enkrat v zavesti svoje državljanske modrosti izustil klasično vrstico: „O beatam natam me consule Romam!“ Kdo tedaj se bode spotikal, ako omenjeni dve celebriteti „na bregovih mirne rinže“ zapojete:

„Steh' auf und freu' dich Gottschee!
Ich Braune und Gustel Fladung
Verstehen uns prächtig auf Dung!“ —

Usmiljenja vredni bodo učenci — če jih bo kaj — v poletinski vročini pod plehato to streho, gratulirati pa moramo tudi gospodom profesorjem, ker dvomiti ni, da se jim enako realna stanovanja preskrbé! —

Če mi bodo Kočevci še kaj novic povedali, kedar pridem tje, jih bom bralcem „Novic“ naznanil, kajti take rečí niso brez velikega vpliva na vsestransko kulturo.

Iz Dolenskega 20. maja. — Volk in jagnje pijeta iz potoka vodo. Volk zgorej, jagnje pa spodej; tako tedaj, da voda teče od volka doli proti mlademu jagničku. Al volku požeruhu, ko vidi jagnje, se po mastni piči skolcá kaj močno. Al neka obljuba, storjena v hudi sili, mu zabranuje planiti nad ubogo, nedolžno jagnje in ga pogoltniti. — To je res hudo. Revček v tej grozni sili skoraj ne vé kaj početi. Po jagnjetu se mu sline cedé, al po njem je, ako ga kot prelomljevalca obljube zasledé, to tudi dobro vé. Duhta in duhta, da se skoraj skominanja in duhtanja sušiti začne. Nazadnje pa jo zvita buča, kakor meni, prav modro izduhta. Pa veste kako —? Porečem, ako me ravno zasačijo, da mi je jagnje vodo kalilo in me tako prisililo, da ga raztrgam. Brezmiselne glave bodo vse to rade za golo resnico sprejele. Kdo bi se pa tudi za borno jagnje toliko zmenil in vso to reč natančneje preiskoval! Rečeno — je tudi storjeno. Grozno se huduje in rotí, češ, da mu ubogo jagnje še pri gašenji hude njegove žeje mirú ne dá, ker mu kalí vodo, in zdajci plane krvoločni požeruh nad-nj ter ga razmesari neusmiljeno.

Prav ta prilika prišla mi je na misel, čitaje one 3 dopise ljublj. „Tagblatta“ št. 64. 70. in 72., v kterih Kostanjeviški dopisnik, zvesto posnemaje nad nedolžnim jagnjetom silno rentajočega požeruha volka v zgorej imenovani priliki, izbruha nekoliko svojih nesramnih laží in grdih obrekovanj nad nekterimi kostanjeviškimi farmani; zlasti nad našim vrlim, in kakor drugače tudi „Tagbl.“ dopisnik sam dobro vé, občno spoštovanim gosp. župnikom in nad domoljubnim stotnikom mestjanskega uniformiranega kora gosp. F. Kalin-om, ki mu je vse preveč pošten kristijan in vrl narodnjak, in se tedaj za „finfarske“ barantije „Tagbl.“ varovancev nikakor ne pečá. Nazadnje pa, svoje neukroteno poželenje po strogem brzdanji in neusmiljenem jezdarjenji vsega katoliškega duhovstva v neko pravico- in svetohlinstvo prav prekanjeno zavijaje, milo plaka in zdihuje („in welch' bedauerlicher Weise der Priesterstand in Krain noch vielfach seine edle Mission missbraucht“), kako Kranjsko duhovstvo svoj blagi poklic rabi zlo.*) Kar se tiče dopisa v 64. „Tagbl.“, je vrla „Danica“ ondotne grde laží naravnost razkrila in očitno jih svetu pokazala, tako, da jih zdaj, kakor pravijo, „Tagbl.“ dopisnik in njegovi privrženci kar odkrite v košu nosijo in prodajajo.**) Dopisnik pa v tem svojem

*) Se ve, ako bi naše duhovstvo izneverilo se svojemu poklicu in hvalisalo sedanji brezverski liberalizem in „Tagblattove“ nakane; a potem bi po njegovem mnenji gotovo zvesto in na tanko izvrševalo svoj blagi in imenitni poklic! Al, „Tagblattovci“, kaj tacega pričakujete od našega vrlega katoliško-narodnega duhovstva zastonj. Poprej bi zgrabilo tudi za motiko in kramp, ter tako si služilo z dlanom svojih rok vsakdanji kruh, kakor da bi izročilo vam vajete in se vpreglo v liberalni brezverski voz, ter vam pomagalo vero in narodnost gaziti v blato!

**) Pa jih menda nikjer spečati ne morejo. Pis.

spisu skoraj ne vé, kaj bi kvasil, bi li hvalil ali grajal. Ne more pa tudi tù zamolčati, česar tako močno želí in na kar se je delalo že pri marsikteri priliki, namreč razdreti lepo edinost med tukajšnima dušnima pastirjema, da bi se potem drug zoper druzega lože rabil. *) Po dopisnikovem obrekovanji zdajci ščuva kaplan, kakor da bi župnik nobene samostojnosti ne imel, ali kakor da bi on k hudobiji in lumpariji kar molčal, naj se šopiri in raznaša kakor hoče; zdajci zopet pa mu je župnik sam tak, ki brez škandalov živeti ne more. Pač res čuden mož ta „Tagbl.“ dopisnik! Da je hotel dopisnik le obrekovati, sumičiti in ščuvati, more sleherni iz „Tagbl.“ dopisa samega spoznati. V tej številki navedeno stotnikovo pisanje do Gača, akoravno ono ni prav pravi izraz g. župnikovih besedí, imenuje naravnost vzrok one prepovedi Gačevo zasramovanje g. župnika, kaplana in sploh duhovstva. Vkljub temu pa si drzne dopisnik v svoji res nesramni lažnjivosti Gačevo „ustavoverstvo“ zvati kot vzrok one prepovedi. Kako je ta „verfassungstreue Haltung“ in na kako piškavih ali še bolje kako le na papirnatih nogah stojí nesramna pa silno drzna nemčurija pri nas, jasno govoré premnogi sèm ter tjè kar naravnost vsiljeni „finfarji“. Pa ne le „finfarji“ pričajo to, ampak tudi koci, compate, sukne, smodke, vodka ali „šnops“, kuhano vino itd. To vse se je tiste dni v ustavoverski krami Alojza Gača dobilo, povrh pa še cele košarne nesramnih laží in obrekovanj zlasti poštenega duhovstva in narodnega kandidata. Hočete li še slišati, kakošno je bilo Gačevo v „Tagbl.“ tolikanj hvalisano ustavoverno obnašanje ob času predzadnjih volitev 1870. leta? Lojzel, ker ima tudi pri sv. Križu svojo prodajalnico, je dobil ono leto dva volitvena lističa. Al takrat še „finfarska“ barantija ni bila v njegovih rokah; zastonj volit iti — misli špekulant — se pa res ne splača; toraj je najbolje listice raztrgati in domá ostati. Tako Lojze tudi storí. Vendar zvedevši, da zmaga je na narodni strani, prihití ves vesel domú povračajočim se Kostanjeviškim narodnim volilcem naproti. Radosten se sukaje krog voza, na kterem se vozi tukajšnje narod resnično ljubijoče domače duhovstvo, v eno mer kvasi, da gré na svoj stari grad streljat na čast Slovencem zmagonosnim in v sramoto Krščanom nemčurjem, ki so se imeli ravnokar skozi Kostanjevico peljati. Duhovščina mu to resnobno odsvetuje, rekši, kdor je pošten narodnjak, gré glasovat, da tako pravični reči k lagleji zmagi pripomore. Al Lojzel svoj strel vendar-le napravi, da, kakor pravi, nemčurske Krščane malo pojezi in osramoti. To ti je res pravi vzor ustavoverskega obnašanja (za finfarje) ta Alojzij Gač! Kaj ne da? Pač bi se tù podala pesmica: „Preljuba značajnost, oj kje si domá?“ Al kakor iz gotovih virov vemo, je tudi oni ces. kralj. liberalec, sedaj grand-nemčur, bil nekdaj vroč narodnjak. Po takem pravi, le bolj pitani bratec Gačev!

(Dal. prih.)

Iz Dolenskega 22. vel. travna. (*Bog varuj ljudí hude žeje!*) Nek cerkvenik (mežnar) je nabral jeseni 30 avstrijskih vedrov vina po kolekturi, tako, da ga je imel o vseh svetih 30 veder v hramu, o svečnici pa — nič več. Kaj misliš, dragi bralec, ali je ta mežnar morda vino prodal? ali komu na povračilo posodil? ali pa morebiti ima tako veliko družino, da so mu ga toliko izpili? O ne! On in njegova ženica sta sama; prav sama sta vsega posrkala, tako, da pride na oba vsaki dan 10, to je, na vsakega po 5 bokalov. Bog nas varuj take žeje! Ker sta pa ta mož in žena zviti betici in ju je zdaj sram, da ljudjé govoré o pijančevanji, sta si eno izmislila, in sicer tako-le: On pripoveduje, da se mu je boljše vino potegnilo na birso, da ni za pitje, — ona pa pripoveduje, da so na sodu vsi obroči popokali, le en sam še tako malo visí na njem, da, ko bi se kdo le malo soda dotaknil, pa pade vse vkup in vino gré po tleh. — Drage „Novice“, ker ste že toliko koristnega ljudem nasvetovale in še zmirom nasvetujete, samo da bi ljudje vas bolje brali in ubogali, prosim vas: nasvetujte še temu ubogemu mežnarju, kaj mu je storiti, da vino iz soda dobí, ker so vsi obroči na njem popokali?

Odgovor vredništva. Dober svèt dati na to, je težko, ker mož govorí drugače, žena pa spet drugače. Al bodi-si tako ali tako, vino je po njunih govorih še vse v sodcu, po govorici druzih ljudí pa že v njunih želodcih. Na vsak način po takem ne potrebujeta letos nobene kolekture, kajti če je to res, kar ona pravita, imata vina še poln sodec v hramu; če pa je to resnica, kar govorijo drugi ljudje, sta se ga pa že napila za tri leta.

Iz Vipave 23. maja. — Naš okraj čuti krvavo potrebo izurjenega zdravnika, doktorja medicinskega, ker zdaj si moramo zdravja v Postojni, Sežani ali Ajdovščini iskati; zato z veseljem slišimo, da namerava izvrstni dr. Gorenjec k nam priti. Željno ga pričakujemo in ob enem zagotavljamo, da pri nas je posla dovolj za prav dober zaslužek. Več Vipavcev.

Iz Cerknice 18. maja. — Resnico je v predzadnjih „Novicah“ povedal dopisnik iz Notranjskega o novem poštarji v Košani. Naj tudi jaz onemu dopisu par vrstic dodam. Dne 14. decembra l. l. je bila služba poštarja razpisana. Kot namestnik poštarja St., kteri se je zavoljo svoje bolezni v Gorico podal, pa se ni več vrnil, opravljal je do tega časa z višim dovoljenjem tukajšnji obče spoštovani narodnjak gosp. J. Vovk, kteri je tudi za razpisano službo s spričalom kot izprašani poštni ekspeditor prosil. Poštni direkciji sami na korist, kakor tudi tukajšnjemu občinstvu na zadovoljstvo, želeli in upali smo za trdno, da g. Vovku pošta ne bo spodletela. Opravljal je službo pol leta v posebno zadovoljnost vsem, kteri so na pošti imeli opravila. Ravno tako se tudi poštna direkcija ni mogla v tem času nič pritožiti. Gosp. Vovk ima tukaj na najbolj pripravnem kraji pri cesti svojo hišico; on je za ta posel se skazal popolnoma sposobnega; poznamo njega in on nas, na kratko rečeno, on bi bil za pošto kakor nalašč. Al komaj je bila služba razpisana, vže smo zvedeli, da Vovk ne dobí pošte, in zakaj? — zato, ker ta služba je že nekemu c. kr. tržaškemu pismonosu zagotovljena, ki služi že nad 35 let. In dobil jo je res. Zarad starosti in bolehnosti spoznali so tržaški gospodje, da ta mož ni več službe v Trstu zmožen, zato — čujte! so ga spoznali zopet zmožnega za poštarsko javno službo v Košani. Da mu pa vendar poštna manipulacija na stare dni ne dela preveč vročega čela, pošilja svojega sina (enako unemu iz bele Košane v Št. Peter) učit se prakse na Rakovsko pošto. Tako je! Sposoben domačin se mora nesposobnemu ptujcu umakniti in gledati mora, kako mu ptujče, ki še našega jezika ne zná, Benetke kaže. Poštar brez znanja slovenskega jezika pri nas je pač blizo to, kar je zajec pri bobnu. O precartana nova êra!

Iz Planine 25. maja. (*Naše národno življenje*) približuje se čedalje bolj žalostnemu propadu, čegar kriva je nesloga in ohola visokomišljenost nekterih oseb, ktere menda menijo, da je to že dovelj, ako so le postavljeni na čelo podružnici našega „Sokola“ in da to že popolnoma zadostuje, ako se v prepreženi obleki iz gostilnice v gostilnico gredó prezračit in tù pa tam kaka „slovenska“ pové, prave društvene zadeve pa se pripu-

*) „Jaka! ne bo nič“ — bi rekel naš šaljivi „Brencelj“! Mar še ne poznaš značajnosti slovenskega duhovstva? Pis.

ščajo same sebi za vratmí, pregledovanja in redna sklepovanja računov celó potreba ni, društveni zapisnik naj počiva še v nedolžni beli obleki, v ktero ga je bukvovez že zdavnej zagrnil. V takih okoliščinah ni čuda, da udje odpadajo dan za dnevom, nevedoč, za česa bi plačevali in komu, društveno življenje pa, ktero popuščajo gmotne vezí, gotovo se razrušiti mora. Zadnji čas je toraj, predragi sinovi mile domovine naše, kteri še hranite v prsih živo iskro domoljubja, da stopite krepko na noge, podaste si složno roko pobratimstva, ter v novi društveni moči prihitite veselo na trdno kolovozje, ktero izročite voditelju, možu iskrenemu, da utrjuje in budí društvo, ki žrtvuje svoje močí na blagor in čast narodnosti naše in našega maternega jezika. Le tako, dragi rojaki, je rešitev še mogoča, da ne začujemo v kratkem na žalostni gomili našega „Sokola“, popevati tužno se glaseče Jeremijade.

Iz Ljubljane. (*Iz deželnega odbora 24. maja.*) Ker je c. kr. ministerstvo kmetijstva za napravo kmetijske šole v Bršlinu dovolilo 5000 gold., je deželni odbor sklenil, vzajemno s družbo kmetijsko se posvetovati o napravi kmetijske šole v Bršlinu na Dolenskem in vinske šole v Slapem pri Vipavi; seja v ta namen bode v nedeljo dopoldne. — Ker se čedalje več norih ljudí pošilja v norišnico in sicer toliko, da nikjer več ni prostora, nove norišnice pa zdaj že zidati ni moči, in ker se je po odhodu Štajarcev v tukajšnji posilni delavnici mnogo prostora naredilo, je deželni odbor določil, vse te prazne prostore komisijonalno ogledati in prepričati se, ali bi se ne dala brez škode za posilno delavnico napraviti od nje popolnoma ločena nornišnična podružnica; ako je to mogoče, potem bi se dala brez novega zidanja, ktero bi letos silno drago stalo, sedanja norišnična podružnica na spodnjih Poljanah za kozave in druge bolnike porabiti v potrebi. — Nova volitev občinskega odbora v Toplicah pri Novem mestu se je dovolila. — Ker imajo občine na gnanjskih štacijah (subštacijonih) 1. julija tega leta prevzeti opravila in vso skrb za gnanjce, se bode razposlal vsem županstvom poduk o dotičnih dolžnostih in opravilih, ki jih nalaga občinam državna postava od 27. julija l. 1871.

— (*Deželna komisija za povzdigo konjereje na Kranjskem*) je v pondeljek imela sejo, v kteri je določila, kterim gospodarjem naj se dadó iz državnega denarja nakupljeni štirji žebci Pincgavskega plemena, ki so namenjeni le na gorensko stran, ktera potrebuje za vprege težkih kónj. Oglasilo se je iz Radoliškega okraja 12 prošnjikov, iz Kranjskega 6, iz Kamniškega 3, iz okolice Ljubljanske 1. Da bi bila komisija imela 20 žebcev, vsem prošnjikom bi jih bila rada dala; al da je le 4, ki jih ima, razdelila na prava mesta, gledati je morala na kraje, kjer je kobil več kakor v druzih, — kjer je že kak žebec cesarsk ali domač, ki ima licenco, in pa na oddaljenost krajev. Na tanko sitice je komisija djala vse te okoliščine in potem je dala enega (ki ima imé „Posavec“) Janezu Žvanu v srednjo Vas v Bohinji, druzega (z imenom „Stol“) Matevžu Rozmanu na gornji Otok, tretjega (z imenom „Triglav“) Antonu Pengalu na Pšato, četrtega (z imenom „Kranjec“) Matiju Hočevarju v gornji Brnik. — Po takem bode zdaj v vsem skupaj 16 žebcev z državno podporo na Gorenskem. — V tej seji se je tudi sklenilo, c. k. ministorstvo še prositi za 3000 gold. za nakup še več žebcev, ker je potreba očitna. Kraji taki, ki zdaj niso mogli dobiti žebca, naj se tolažijo, da ga morebiti dobodo drugi pot. Gosp. Seunigu pa, ki je šel na Štajarsko nakupovat žebcev, se je zahvala izrekla, da je prav dobro blago pripeljal v deželo. Naposled je bilo sklenjeno prositi ministerstvo, da se v Svuru na Dolenskem in v Kočevji napravite štaciji cesarskih žebcev.

— (*Našim Notranjcem, ki imajo ovce v Istriji na paši*), bode prav, ako zvedó, da v okraji Novega Grada (Castelnuovo) ni več kozavih ovac in tudi v druzih okrajih ne, samo v Taru (Torre), v Črnem vrhu (Verteneglio) in v Novi vasi (Villanuova) so še kozave ovce, ktere so po dopisu okrajnega glavarstva v Paznu od 16. dne t. m. še kazale ostanke mezuljčkov.

— (*O banki „Sloveniji“*) je poslednji „Slov. Gosp.“ prinesel članek, ki iz zanesljivega vira podpira temu zavodu protivne ugovore ter odločno trdi, da stroški so pri „Sloveniji“ brez primere manjši kakor pri druzih bankah in da poroštvo za denarje je trdno. Nekteri govoré o stroških, o dobičku ustanovnikov, o brezplačnih delnicah, ktere ustanovniki dobijo in druzega več. A to vse je neopravičeno natolcevanje. Da taka banka se ne more ustanoviti brez stroškov, to je menda razvidno vsacemu, ki v principu ni sovražnik „Slovenije“. Ustanovniki sami pa nimajo nobene materijalne koristi, temuč edino le čast in zaslugo za ustanovitev občnokoristne naprave. Da je to resnica, to dokazujejo pravila („društvena pogodba“), v kteri si ustanovniki niso nobene predpravice pridržali. Drugi pa tudi mislijo, da „Slovenija“ zarad pomanjkanja potrebnega števila podpisanih delnic ne bo môgla v življenje stopiti. Ta strah je popolnoma prazen. Vodstvo „Slovenije“ je že davno mislilo na ta primerljej, zato je oskrbelo, da se v pravem času banka popolnoma ustanovi. Banka „Slovenija“ je po takem gotova. Naj zginejo le one mègle vse, ki so rodoljubom dozdaj temníle očí, in se vjači zaupanje v predsedstvo, pa bode cvetela „Slovenija“ domačim zavarovancem na korist!

— (*Zidanje cigarnice ljubljanske*) je tedaj oddano neki združbi, kterej na čelu stoji stavbeni podvzetnik Samek iz Koroškega. Poleg te združbe pa ste se ponudile še dve: ena rokodelcev ljubljanskih, njej na čelu c. k. stavbeni svetovalec Potočnik, druga Kozler in Treo. Vlada je ponudila čez 215.000 gold. onemu, kdor po danem načrtu zida fabriko. Za to ceno je ni hotela nobena omenjenih 3 združeb prevzeti; združba Potočnikova je zahtevala $17\frac{1}{2}$ odstotkov naboljška, združba Kozlerjeva 20, združba Samekova pa 31. Navadno je, da delo dobí tisti, ki je najcenejši. Pri cigarnici je stvar narobe; dobil jo je tisti, ki je najdraži — in, kakor se odlok vladni glasí, zato, ker je „ugodnejše stavbine pogoje“ stavil, — v čem pa obstojé ti „ugodnejši pogoji“, to je svetu uganjka. Sliši se, da združba Samekova se je zavezala, že letos pod streho spraviti fabriko, kar une dve združbi trdite, da ni mogoče. Po takem je to druga uganjka, o kteri so Ljubljančanje radovedni, ali bo rešena o jeseni ali ne?

— (*Šolski praznik.*) Pretekli pondeljek so učenci prve mestne ljudske (Šent-Jakobške) šole praznovali svoj praznik, kteri se je odlikoval s tem, da so se zraven navadnih mladinskih razveseljevanj vrstile tudi prav koristne znanstvene razprave. Ob 8. uri so učenci imeli na Rožniku sv. mašo, pri kteri so prav primerne mašne in majnikove pobožne pesmi peli. Po zajutrku vrstila so se razna deklamovanja s petjem (v obeh jezikih), med kterimi si je govor o „Rožniku“ (zgodovinska črtica) poslušalcem posebno dopadel. Na Drenikovem vrhu so učenci popisovali stvari iz rastlinstva (lipo, brezo, kostanj, hrast, češnjo itd.), ki so jih po poti videli, in pri krasnem razgledu razlagale so se jim stvarí iz zemljepisja, kteremu ste sledili Vodnikova „Od straže hrvaške“ in „cesarska pesem“. Konec veselici bile so proste telovaje. O poldne bili so učenci že domá. Radi

priznavamo, da tako vredjena šolska veselica, pri kteri se mladost pošteno razvedruje in v lepi naravi izobražuje, bolje ugaja šolskemu namenu, kakor pa taka, ki smo jo v začetku t. m. ravno tù videli z godbo in plesom.

— (*Imenovanja.*) Gosp. Luka Svetec gré iz Idrije za c. k. notarja na Brdo blizo Ljubljane, gosp. France Rapoc, bivši notarski koncipient v Mariboru, pa pride za c. k. notarja v Tržič. Gosp. Jožefa Stare-ta je c. k. nadsodnija v Gradcu imenovala za avskultanta na Kranjskem.

— Prve češnje smo dobili letos 3. maja, prve jagode 22. maja, in tudi še ta mesec dobimo — prvi civilni zakon. Kovač Jožef Šetina v gornji Šiški vzame Marijano Strukel-novo — kakor „Laib.“ pravi — ki ju bode okrajni glavar poročal.

— (*Gosp. fajmošter Blaž Potočnik v Št. Vidu nad Ljubljano*) je za antraksom na nogi nevarno zbolel. Bog daj, da se za naš narod mnogozasluženi starček zopet ozdravi.

— (*Deželna sodnija ljubljanska*) je 23. dne t. m. Jožefa Brnik-a, po domače Ritkarjevega iz Suhe blizo Loke, hlapca pri konjedercu in krčmarju Premozarju, zavoljo hudodelstva zavratnega umora obsodila na smrt.

— (*Dramatično društvo v Ljubljani*) je imelo svoj 5. občni zbor v nedeljo 26. dne t. m. Zbralo se je okoli 30 ljubljanskih družabnikov. Gosp. prvosednik Grasselli pozdravi nazoče, ter povdarja, da smemo zadovoljni biti z delovanjem dram. društva v preteklem letu. Pri vsem gospodarjenji vendar pri skromnih materijalnih faktorjih, s kterimi mora delati društvo, ni bilo mogoče dosti prigospodariti, marsikaj potrebnega se ni moglo še omisliti ne. Težko zadela je društvo zguba odbornika g. Valentina Mandelca, enega najboljih in najmarljivejših prestavljalcev dram. del, in dolgo bo čutilo društvo to zgubo. Slavni zbor naj izreče svoje sožalovanje s tem, da se vzdigne. (Se zgodí.) Pri osnovanji našega društva pač sami nismo se mogli nadejati, da bode v 5. letu svojega obstanka že stalo tako krepko, da bode konkurent nemškega gledališča, potreben faktor našega socijalnega življenja. Upajmo, da s krepko vsestransko podporo bode tudi v prihodnje čvrsto napredovalo na pričetem potu. Potem poroča tajnik gosp. J. Nolli, iz čegar poročila posnamemo sledeče: Iger izdalo je društvo letos 5, namreč 3 veče in 2 manjši v 4 vezkih (19—22.) v obsegu 28 tiskanih pol, med njimi s prvo ceno obdarjeno izvirno lirično opereto „Gorenski slavček“. Drame, kterih je došlo za razpisana darila 11, je društveni odbor presodil ter izdelal o njih poročilo sl. deželnemu odboru. — Za dramatično učilnico se je tudi letos pridobila posebne zasluge domoljubna gospá Šolmajerjeva, ki se blagodušno in brezsebično trudila s podukom gospodičin. — Predstav je napravilo društvo v pretekli saisoni 25, izmed kterih je bila prva blagodejna, ker ves dohodek (v znesku 100 gold.) odločilo je društvo pogorelcem vižmarskim. Razen teh sodelovalo je pri besedi za stradajoče na Dolenskem in Notranjskem, in posamesni igralni družabniki so napravili še 6 predstav. Vseh slovenskih predstav je bilo tedaj od 16. septembrá 1871. do 5. maja 1872. skupaj 32 v javnem gledališči. Zagrebško narodno kazališče je po prijaznosti gosp. intendanta dvornega svetnika J. Žigroviča posodilo dvakrat garderobo brezplačno za igri „Štepan Šubič in Juran in Sofija“. — V čitalnici sodelovali so nekteri igralci pri 2 predstavah. Garderoba in knjižnica se je pomnožila po nakupu in darilih; knjižica šteje 122 slovenskih iger v rokopisu, 64 tiskanih in 28 partitur operet in spevoiger. Družabnikov šteje dram. društvo 387, namreč 2 častna, 8 ustanovnikov, 325 podpornih in 52 igralnih. Med igralci je bilo engažiranih 10, ostalim so se odločevale nagrade; brez nagrade je sodelovalo 10 igralnih družabnikov. Denarne podpore je dobilo društvo od veleslavnega deželnega zbora po odločeni subvenciji 2400 gold. Gosp. Ivan Hribar, uradnik banke „Slavije“, zavaroval se je na življenje pri banki „Slaviji“, tako, da po njega smrti dobí dram. društvo polovico zavarovalnine v znesku 500 gold., za kteri domoljubni čin se mu izreka najsrčnejša hvala. — Prošnji za podporo na sl. ministerstvo za bogočastje in uk in na kranjsko hranilnico niste imeli ugodnega vspeha.

— (*Naznanilo.*) Zavoljo procesije Rešnjega Telesa v predmestjih ljubljanskih je podpisani odbor za 2. junija namenjeni izlet v Litijo in Šmartno preložil na nedeljo 9. junija. Temveč pa se nadjamo, da se domoljubi udeležijo lepega izleta, ker oni dan se bode tudi odprla najmlajša čitalnica slovenska, — čitalnica v Šmartnem. Natančneji program se razglasí kmalu.

Odbor „Sokola“.

— (*Velika koncertna soireja*) na korist kapelnika g. Schantelna bode v nedeljo 2. junija v čitalnici na novo odprtem vrtu in salonu. Program se razglasi na plakatih in vabilih. Ni treba tukaj naznanjati posebej, koliko je že storil g. Schantel, posebno pri gledaliških slovenskih predstavah, ker je vsakemu dobro znano; upamo tedaj, da bode čitalnični vrt ta večer prav dobro obiskan, v dokaz priznanja, ktero smo dolžni možu, ki je veliko storil za našo reč na muzikalnem polji.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Tagblatt“ hoče, da bi mi tisti bàt, s kterim sta dva nemška profesorja unidan v Strassburg-u učenjaka Aufsessa po glavi bila tako, da je umrl, Strassburger „styl“ pisali! A ne „Tagblatt-e“! Kakor sta ona nemška profesorja „styl“ obrnila v „stiel“, tako ste tudi vi „Tagblattovci“ takrat v tolovajski pisavi z bàtmi dr. Bleiweis-u in dr. Costi podtikali krivdo Jančje dogodbe; tudi to je bil „stiel“, a ne „styl“; mi vas bodemo tedaj zmirom opominjali Strassburškega „stiela“ temveč, ker uboj v Strassburgu vam je le „bedauerlicher Vorfall“ in druzega nič!!! — „Večni študent“ dunajski Stritar je na svitlo dal „sonete“, v kterih na veliki gaudium „Tagblattu“, „Laibacherici“, „Slov. Narodu“ in „Soči“ obdeluje „prvake“ slovenske itd. Nekdanja Keesbacherjeva „Thierfabel“ je bila veliko bolja, izvirna, Stritarjevi „soneti“ so le „pogreta rihta“, stokrat že prebavljana; edino to vrednost imajo, da so nov dokaz, da Keesbacher et Comp., Stritar et Comp. in pa „Tagblatt“, „Slov. Nar.“ in „Soča“ so le različna imena za isto stvar. Mi smo tega prav veseli.

Telegram „Novicam“.

Iz Zagreba 28. maja. — Danes izvoljena dva narodnjaka: v Koprivnici Spisić, v Križevcu Farkić; jutri vse druge volitve; napori in strahovanje protivnikov neslišano; povsod vojaška asistencija.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Presvitla nadvojvodinja gospá Sofija, mati Njegovega Veličanstva cesarja našega, je včeraj umrla. Žalost velika.

— Iz državnega zbora nič posebnega novega. Zbornica poslancev je dognala nov kazenski postopnik. — Niti ministri niti ustavoverci ne vedó, kaj bi počeli s gališko resolucijo.

Odgovorni vrednik: Janez Murnik. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik v Ljubljani.